

מונחם מענדיל ויז'ניצר

בעמ"ח ספרי "תורת החסידים הראשונים"

מייסד וראש מכון "נחלת צבי"

קדוש וברוך

הרה"ק רבי ברוך אב"ד ומ"מ דק"ק ריקא זי"ע
נלב"ע כ"ה אייר - מ' לעומר תקצ"א

פ"א - תולדותיו וימי ילדותו | פ"ב - בכבשונה של חסידות | פ"ג - גדלותו וקדושתו
פ"ד - פטירתו וביתו אחריו | פ"ה - אמרותיו הטהורות

פ"א

תולדותיו, וימי ילדותו

"המאור הגדול המפורסם בדורו, חסידא קדישא, צדיק יסוד עולם, איש מופת² הרה"ק רבי ברוך אב"ד ומ"מ דק"ק ריקא זי"ע. נולד בסביבות שנת ת"פ³ לאביו הרבני התורני הרב רבי מאיר זצ"ל ולאמו הרבנית מרת אסתר ע"ה. ומקובל בין צאצאיו שיחוסו הגיע עד הקדוש רבי מאיר שליח ציבור שיסד הפיט **"אקדמות מילין"** שאומרים בכל תפוצות ישראל בחג השבועות⁴.

א אמר העורך: מאמר זה נערך ברובו לפי הספרים "ספרן של צדיקים" (תרע"ד) "גן הדסים" (תרפ"ט) שנכתבו ונערכו ע"י הרבני התורני המפורסם, הרב החסיד המופלג בנש"ק רבי אלעזר דוב בעריש בהמנוח רבי אהרן גימאן זצ"ל יליד קאזניץ, נז"נ להמגיד הק' רבי ברוך מריקא זי"ע, כפי שמוזכר בשער הספר ובהקדמתו, ובדברי השרים המסכימים במכתביהם. זכה אותו איש לטובה, ומגלגלים זכות ע"י זכאי, שלולי הוא היה נשתכח שמו של המגיד הק' מריקא זי"ע לגמרי, כי כמעט הוא לא נזכר באף ספר, וזכר צדיק לברכה - שהגורם שיזכירו שמו של הצדיק, לברכה - הוא גם כן מתברך.

ב לשונו של שם הגדולים החדש בערכו (אות ב' ס"ד) עיי"ש.

ג לפי המוזכר לקמן שנפטר בסביבות שנת תקצ"א זקן ושבע ימים בן קי"א שנה, נמצא שנולד בשנת ת"פ בערך.

ד על הקדוש רבי מאיר שליח ציבור בעל אקדמות מסופר כי הוא היה השליח מבני משה, פעם אחת רצה המלוכות שהיהודים ינהלו ויכוח עם כומר אחד מכשף ימ"ש, ופחדו היהודים מואד. והביאו חייט מבני משה על ידי נס ואמר שמוכן להיות עמו בויכוח והראה הכומר מופתים ע"י כישוף, ועשה באויר שני אבני ריחיים ונתגלגלו ביחד בתוך האויר, והחייט הנ"ל כפף אילן גדול ואמר להכומר אחוז נא בראש האמיר ואחוז בו, ונזקף האילן וזרקו להכומר למעלה בין שני האבנים ונטחן שם. כן יאבדו כל אויבך ד'.

פעם אמר המגיד הק' רבי ברוך זי"ע, כי שמו מרומז בפסוק ראשון בתוה"ק, כי - ב'ראשית ב'רא א'לקים - הוא אותו ראשי תיבות כמו שמו - ב'רוך ב'ן א'סתר, וסופי תיבות של הפסוק הוא אמ"ת.

תולדותיו ימי נעוריו ושאר פרטים עליו לא ידועים כלל, גם עם מי בנה ביתו וכו' הכל לוטה בערפל. המגיד הק' רבי ברוך זי"ע סיפר פעם לתלמידיו - כדי לעוררם להתמיד בלימוד התוה"ק, כי הוא נתייתם מאביו זצ"ל עוד בילדותו, והיות שאמו ע"ה הייתה ענייה מאוד, כי נשארה בלי בסיס פרנסה כלל, לכן נמסר לבית אחד מדודיו להתגדל שם. אמנם גם להם לא האיר מזלם, לכן הוא קיבל לאכול אך ורק פ"א ביום, ואכילתו היה קלוסקליך שחורים עם בלאהע מילך, כמו"כ קיבל שק וספסל לישון עליו, ולא ידעתי מה לעשות - סיפר המגיד הק' רבי ברוך זי"ע - אם יניח השק תחתיו אין לו במה לכסות עצמו, ואם יכסה עצמו - לא יהיה לו במה לשכב, לכן בכל פעם שהיה צריך לישון נכנס לשק. כמו"כ הלך בכל יום לאמו לדרוש בשלומה ולראות אם הרוויחה משהו לפרנסת היום, כי היא הייתה מתפרנסת בדוחק גדול מאד. ובכ"ז ישב ועסק בלימוד התורה בהתמדה עצומה ממש במסירות נפש.

עוד סיפר, שדרכו היה כשלא הבין איזה גמרא או מפורש, היה בוכה מאין הפוגות עד שבס"ד נתברר לו פירושו, ואם גם אחר הבכייה לא עזר היה מתענה, ואם גם זה לא היה מועיל היה הולך למקוה.

פעם אירע שלא זכה להבין דברי מהרש"א, ועשה כל השלשה דברים הנ"ל ולא נתוודע לו פירושו. אחר התענית רץ אל אמו כדרכו, ונודע לו שבאותו יום לא הרוויחה כלום ולא אכלה עוד כלום. בא לבית דודו, ולקח את הקלוסקה שקבל כדרכו, ורץ והביאו לאמו, אח"כ נמסר לתוך חשק לישון בלי שאכל כלל. נתגלה אליו אז אליהו הנביא ז"ל ואמר לו הפירוש בדברי מהרש"א, ומאז והלאה לא נתקשה לו בלימודו בשום מקום דברי המהרש"א.

פ"ב

בכשוונה של חסידות

רבינו הק' רבי ברוך זי"ע עמד בקשר חזק ואמיץ עם אבות החסידות בדורו ה"ה הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זי"ע בעל קדושת לוי, והרה"ק רבי ישראל מקוזניץ זי"ע בעל עבודת ישראל, ובנו הרה"ק רבי משה אליקים בריעה זי"ע בעל באר משה. מקובל בין צאצאי המגיד הק' רבי ברוך זי"ע, שהוא אף זכה לראות פני המנורה הטהורה מרן הבעש"ט הק' זי"ע, ונסע ביחד עם הבעש"ט הק' זי"ע כמה שבועות בדרך.

ה דאוי לציינן כאן כי בתקופה והזמן שמרן הבעש"ט הק' זי"ע היה חי עלי אדמות, הייתה הקדושה והבהירות הרבה יותר גלויה בזכותו (כמו שהארכנו בקובץ י"ט עמוד הערה אות ג), ולכן גדול הוא הזכירה והזכות של מי שזכה וחי בזמן מרן הבעש"ט הק' זי"ע וכ"ש אם ראה ושימש אותו.

ונציין שני קטעים מספה"ק "דגל מחנה אפרים", א] בפר' בלק עה"פ כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א-ל, וזל"ק; וי"ל

הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע

מסופר שפעם ביקר הרה"ק בעל קדושת לוי מברדיטשוב זי"ע בעיר ריקא והתאכסן בבית המגיד הק' רבי ברוך זי"ע ואף התפלל שם. יש מכותבי הדורות שמזכירים אותו כתלמיד מובהק של הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע.

המגיד הק' רבי ברוך זי"ע היה מלמד בבית הרה"ק מברדיטשוב זי"ע, וקודם שלקחו למלמד מישש

בזה ע"פ ששמעתי מן הרב המנוח מה"ו יעקב יוסף הכהן זלה"ה (והוא בעל ה"תולדות יעקב יוסף" מפולנאה - המעתיק) ששמע מן אא"ז זלה"ה (הוא מרן הבעש"ט הק' זי"ע - המעתיק) שאמר, לפעמים יש שהעולם עומד במעלות הרוממות, ולפעמים העולם עומד בדרגות תחתונות, ועתה שאני בעולם, העולם עומד במדרגות הרוממות, ע"כ לשונו הטהור של אא"ז זלה"ה, והנה יש להבין אמרותיו הטהורות, דכשיש צדיק וחכם מנהיג הדור, והעולם כרוכים אחריו ודבקים בו, אזי כולם נעשים חכמים, כי הכל הולך אחר הראש, וגופא בתר רישא גריא (עירובין נא, א), על דרך משל אדם שהוא בר שכל ויש לו חכמה, אז אף מה שעושה בידו או בשאר אברים הכל הוא בחכמה, כי הכל הולך אחר השכל על דרך (דברים כג, טו) והיה מוחניך קדוש - היינו שיהיה כל שייפי גופך בבחינת חכמה שהוא קודש בידוע, כך כשהעולם הם דבקים באיזה חכם וצדיק שעושה הכל בחכמה טהורה, אזי הכל הולך אחר הראש ופועלים פעולותיהם בחכמה, כמו שמצינו אצל אנטונינוס שאמר לרבי (עבודה זרה י, ב), 'דענא דזוטרא דבכו מחיה מותים, והיינו מפני שהיו דבקים ברבי שהיה חכם גדול והכל הולך אחר הראש, וכן הוא בכל דור ודור כשיש צדיק אמת וחכם. והנה ראיתי באיזה ספר, ישראל - הוא אותיות לי ראש, והיינו אז הם בבחינת ישראל במעלות הרוממות כשיש להם ראש ומנהיג, ויעקב הוא עקב - היינו כשאין להם ראש ח"ו, ואז העולם הוא במדרגות תחתונות, זה יש לפרש תוכן מונת דבריו הקדושים עיי"ש מתיקת לשונו הזהב באריכות.

[ב] שם בפרשת וארא עה"פ וגם אני שמעתי אופן ב', וזל"ק: והנה בדורות שלפנינו בימי אא"ז זלה"ה היה לפע"ד נדרש פי' הפסוק באופן זה ע"פ הידוע ממה שהאיר לנו כי צדיקייא אינון שלוחי דמטרוניתא וכו', והנה כך היה נדרש הפסוק לפע"ד בימי הבעש"ט זלה"ה ואנשי דורו, שהיו בזה המדרגה שלא להתפלל כלל על חסרון של עצמו, רק על חסרון השכינה כביכול כנ"ל, ועתה לפי דורותינו כך נדרש לפע"ד וכו' עיי"ש מתיקת לשונו הזהב והטהור באריכות.

ומעניין לעניין ראוי לציין מה שמובא (בספר "קרני ראם" עמוד נ"ח, ו"דור דעה" ח"א מערכת קאריץ אות ב, ומשם ב"אמרי פנחס השלם" ח"ב לקוטי סיפורים עמוד קלג אות ס') שסיפר הרה"ק רבי אברהם מפאריסוב זי"ע כי להרה"ק רבי פינחס מקאריץ זי"ע היה לו ספר חסידים של רבו מרן הבעש"ט הק' זי"ע, ולא אז מעל שלחנו והגה בו תמיד בהתלהבות, מפני שהאותיות קבלו את נצוצי אור עיניו של מרן הבעש"ט הק' זי"ע שהסתכל בו תמיד, ותמיד היה מזהיר את משמשו שישמור ה"ספר חסידים" זה כבבת עינו.

ו בספר "שם הגדולים החדש" (אות ב', ס"ד) מזכירו כאחד מתלמידי הרה"ק מברדיטשוב זי"ע וזל"ה: הרב מו"ה ברוך המאור הגדול המפורסם בדורו, חסידא קדישא צדיק יסוד עולם איש מופת דק"ק ריקא, היה תלמיד מובהק של הגאון הק' מו"ה לוי יצחק זצ"ל מברדיטשוב ומספרים ממנו נוראות ונפלאות זי"ע. עכ"ל.

ז בניו של הרה"ק רבי לוי יצחק מברדיטשוב זי"ע ה"ה: [א] הרה"ק רבי מאיר מברדיטשוב זי"ע בעל כתר תורה נלב"ע כ"ט תשרי תרס"ו בחיי אביו הק' זי"ע, [ב] הרה"ק רבי ישראל מפינקוב זי"ע בעל תולדות יצחק בן לוי נלב"ע כ"ג אלול תקע"ח, [ג]

הרה"ק רבי דוב בער זי"ע מדיפס ספר קדושת לוי.

באבריו ואמר כשר כשרי, עוד מסופר כי פעם אמר הרה"ק מברדיטשוב זי"ע להמגיד הק' רבי ברוך זי"ע, ברצוני שתאכל עמי בקערה אחת, ענה לו המגיד הק' רבי ברוך זי"ע צריך אני עוד להתיישב בדבר. אז נזדמן שבאו לברדיטשוב האחים הקדושים רבי אלימלך מליזענסק זי"ע והרה"ק רבי משולם זושא זי"ע מהאניפאלי, והיה להם אכסניא בחדר שבעליה. הלך המגיד הק' רבי ברוך זי"ע לשאול בעצתם מה לעשות.

בדרך עלייתו על המדרגות שמע שהרה"ק רבי אלימלך זי"ע דקדק, עה"פ ויבא אהרן וכל זקני ישראל לאכול לחם עם חותן משה לפני האלקים (שמות יח, יב), ומקשה בגמרא (ברכות סד, א) וכי לפני אלקים אכלו, והלא לפני משה אכלו, אלא כל הנהנה מסעודה שתלמיד חכם שרוי בתוכה כאילו נהנה מזיו השכינה ע"כ הגמרא. ודקדק הרה"ק רבי אלימלך זי"ע, מה מקשה הגמרא וכי לפני אלקים אכלו, הלא באמת אכלו לפני אלקים, כיון שמלא כל הארץ כבודו. ותירץ דמפני יראת הצדיק נדחה מעט מיראת אלקים, ואתי שפיר קושית הגמרא וכי לפני אלקים אכלו והלא לפני משה אכלו והיה להם יראת הרב, ואז נדחו מעט מיראת אלקים ואין זה לפני אלקים? כששמע המגיד הק' רבי ברוך זי"ע את דבריו הק', הבין כי זה הוא תשובה על שאלתו, כי לא טוב לאכול תמיד עם הצדיק, כי בזה נדחה מעט מיראת אלקים.

המגיד הק' רבי ברוך זי"ע הגיע להרה"ק מברדיטשוב זי"ע והוא שתה אז קאווע, ונתן השיריים להמגיד הק' רבי ברוך זי"ע, אמר לו המגיד הק' רבי ברוך זי"ע כי כעת מתורץ לו קושיא שהיה קשה לו, שעל הפסוק כבד את ה' מהונך (משלי ג' ט), דרשו חז"ל (מובא ברש"י במקומו, ובתוס' קדושין לא, א בשם ירושלמי) אל תקרי מהונך אלא מגורונך. ולכאורה קשה הלא בכתוב כתיב מהונך ואיך אקרא מגורונך. אמנם בברכות (דף לה, א) איתא ר' לוי רמי כתיב (תהלים קטו, טז) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, וכתוב אחר אומר (שם כד, א) לה' הארץ ומלואה, ותירץ לא קשיא כאן קודם ברכה וכאן לאחר ברכה עכ"ל הגמ'. נמצא שקודם ברכה הוא לד', וזהו שקשה להם על הפסוק כבד את ד' מהונך, וכי יש לאדם הון והלא לד' הארץ ומלואה. ומתירץ אל תקרי מהונך אלא אם כן תקרא תחילה מגורונך - היינו שכבר אכלת או שתית מזה וברכת הברכה, ואז הוא שלך ממילא תוכל לקרות מהונך כי הוא שלך ממש.

הרה"ק המגיד מקאזניץ זי"ע

כמו"כ עמד בקשר ידידות נפלאה עם הרה"ק בעל "עבודת ישראל" מקאזניץ זי"ע, ובנו הרה"ק רבי משה זי"ע בעל באר משה. סיפר הרה"ק רבי ירחמיאל משה מקאזניץ זי"ע, כי זקנו המגיד הקדוש מקאזניץ זי"ע

ח גירסא אחרת יש שהמגיד הק' רבי ברוך זי"ע היה מלמד אצל בני הרה"ק רבי מרדכי מנעשכין זי"ע - ה"ה: [א] הרה"ק רבי רבי יוסף מאוסטיאל זי"ע נלב"ע ח"י אלול תקצ"ז, [ב] הרה"ק רבי יעקב ארי' מקאוול זי"ע נלב"ע כ"ז אלול תקצ"ז, [ג] הרה"ק רבי

אמר פעם, כי כמה שנים שקלו בשמים אותי ואת המגיד מריקא מי משנינו יתפרסם, ועלה הגורל עלי.

סיפר הרה"ח רבי משה קלמן ז"ל ששמע מאביו הרה"ח רבי לוי גאדיל ז"ל חתן הרה"צ רבי משה אהרן זי"ע בנו של המגיד הק' רבי ברוך זי"ע, כי הרה"ק רבי משה אליקים בריעה מקוזניץ זי"ע קודם הסתלקותו בא אל המגיד הק' רבי ברוך זי"ע ושהה שם זמן מה ונסע לביתו, ובמשך איזה זמן נסתלק הרה"ק רבי משה זי"ע הנ"ל, ונשארו בני ביתו בגודל עניות ודחקות רח"ל. ובאתה הרבנית מקוזניץ ע"ה אל המגיד הק' רבי ברוך זי"ע והתאוננה לפניו על מצבה. והרה"ח רבי לוי גאדיל ז"ל היה שוכב אז בחדר הסמוך, ושמע איך המגיד הק' רבי ברוך זי"ע קם מכסאו, ואמר: מה זאת שכשבאים לעולם העליון שוכחים לגמרי מביתם? ובתוך כך נתנמנם הרה"ח רבי לוי גאדיל ז"ל הנ"ל, ונדמה לו כאילו הרה"ק רבי משה זי"ע הנ"ל בא לבית המגיד הק' רבי ברוך זי"ע וישבו ביחד, ומה שדברו ביניהם לא שמע. ויקץ הרה"ח רבי לוי גאדיל ז"ל ואמר להמגיד הק' רבי ברוך זי"ע, הנה ראיתי כאן את הרה"ק רבי משה זי"ע, אמר לו המגיד הק' רבי ברוך זי"ע - אם ראית אל תגלה זאת.

פ"ג

גדלותו וקדושתו

פעם אמר המגיד הק' רבי ברוך זי"ע זי"ע עה"פ (תהלים קלב, טו) צידה ברך אברך אבינויה אשביע לחם, פי' - צידה ברך, מאין יהיה לברוך צידה, אברך אבינויה - פי' אברך את האבינונים שיהיה להם פרנסה, ובוה - אשביע לחם, גם אני.

סיפר איש אחד מוק"ק ריקא אשר לאמו לא נתקיימו לה הבנים רח"ל. ובאתה לפני המגיד הק' רבי ברוך זי"ע שיבקש רחמים עליה, אמר לה המגיד הק' רבי ברוך זי"ע אם תקבל על עצמך שלא תנשק את זרעך עד הנישואין אזי יתקיימו לך הזרע, וכן הוה.

המגיד הק' רבי ברוך זי"ע היה דרכו בימות הקיץ בליל שבת קודש אחר הסעודה, לילך עם אנשי עירו אל רחוב העיר במקום דשא, והוא אמר לפניו תורה עד שחטפתם שינה, ונשמטו אחד אחד עד שלא נשאר רק הוא ומשמשו.

הצדיק הנסתר רבי זאב מריקא זי"ע

בריקא היה שם איש אחד נסתר ושמו רבי זאב זצוק"ל, מתחילה לא נהג בו המגיד הק' רבי ברוך זי"ע

ט הבאר משה מקאזניץ זי"ע נסתלק ביום י"ב אלול תקפ"ח.

י היא היתה בתו של הרה"ק רבי אלעזר מליזענסק זי"ע בהרה"ק בעל נועם אלימלך זי"ע.

כבוד כראוי, ואחר כך התחיל לנהוג בו כבוד, ודיבר עמו בדרך כבוד וקרא לו רבי זאב, והיה תמוה בעיני העולם, ואמר המגיד הק' רבי ברוך זי"ע, כי בלילה היה אצלי קדמון אחד ומהר עצמו ללכת ממני, ושאלתיו - מה זה אדוני ממחר ללכת, והשיב לי - צריך אני עוד להיות אצל רבי זאב, אז נתוודע לי גדלותו וחשבתו.

פ"ד

פטירתו, וביתו אחריו

המגיד הק' רבי ברוך זי"ע נפטר זקן ושבע ימים בן מאה ואחד עשרה שנה ביום כ"ה לחודש אייר מ' ימים לספירת העומר בשנת תקצ"א בערך, והרה"ק רבי אלעזר מקוזניץ זי"ע בא להלוויה, הכניסו המטה לבית המדרש, והמתינו שם עד בוש. שאל הרה"ק רבי אלעזר מקאזניץ זי"ע על מי ממתנים, השיבו לו - כי צריכים להספיד אותו. תמה הרה"ק רבי אלעזר מקאזניץ זי"ע מי הוא זה אשר יוכל לחגור מתניו להספיד איש קדוש זה. בתוך כך בא צדיק הנסתר רבי זאב זי"ע הנ"ל לבוש בפעלציל ועליו חגור בחבל כדרכו תמיד, והספידו. אח"כ אמר הרה"ק מקוזניץ זי"ע כי מרגליות היו יוצאים מפיו, ועוד הטעם מונח בפי. מנו"כ בעיר ריקא יע"א.

מתולדותיו של המגיד הק' רבי ברוך זי"ע ידוע לנו על בן אחד הרה"צ רבי משה אהרן זצ"ל הנ"ל. כמו"כ התחתן עם הצדיק הנסתר רבי זאב הנ"ל, ובעיר ריקא גרו משפחות שהם נכדי המגיד הק' רבי ברוך זי"ע וגם נכדי הצדיק הנסתר רבי זאב זי"ע.

הרב החסיד המופלג בנש"ק רבי אלעזר דוב בעריש בהמנוח רבי אהרן גימאן זצ"ל יליד קאזניץ, בעמ"ח ספרי "ספרן של צדיקים" ו"גן הדסים" מתייחס כנין ונכד למגיד הק' רבי ברוך מריקא זי"ע כמובא כמה פעמים בספריו הנ"ל, אבל לא פרט סדר יחוסו.

פ"ה

אמרותיו הטהורות

[א]

ואמרת בלבבך כחי ועוצם ידי עשה לי את החיל הזה, וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות חיל (דברים ח', יז), ודקדק המגיד הק' מריקא זי"ע למה הפסוק נכנס בשנים - כחי ועוצם ידי, ויצא באחת - הנותן לך כוח, הוה ליה למכתב כי הוא הנותן לך כח ועוצם יד, ותירץ כי עוצם יד פירוש סגירת יד כמו עוצם עיניו, וסגירת יד היינו קמצנות, וזהו הפירוש, ואמרת כחי - פי' מה שעמלתי ויגעתי, ועוצם ידי - מה שסגרתי ידי מליתן לצדקה ולדבר מצווה, זה גרמה לי לעשות חיל. וזכרת את ה' אלקיך כי הוא הנותן לך כח לעשות

חיל - פי' הוא נותן לך כח לעמול ולהרוויח, ולכן לא אמר הכתוב כי הוא נותן לך עוצם יד, שמידת הקמצנות הוא בבחירת האדם, ועוד שזה אינו הגורם לעשות חיל.

[ב]

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וכו' (דברים יא, כו). דקדק על הלשון "אנכי" ו"היום", ותירץ עה"פ אשר אנכי מצווך היום לעשותם (דברים ז, יא), איתא בגמרא (עירובין כב, א) היום לעשותם ומחר לקבל שכרם. וידוע הקושיא, הא איכא לאו ד"בל תלין", והתירוץ - כיון שהתורה ניתנה ע"י סרסור, ואז ליכא בל תלין (עיין חו"מ של"ט ס"ז), אבל אנכי ולא יהיה שמפי הגבורה שמענו (עיין מכות כד, א), על זה מגיע השכר בעולם הזה משום בל תלין, וזהו פירוש הפסוק ראה אנכי - שבשביל מצות אנכי, נותן לפניכם היום ברכה בעולם הזה.

[ג]

כבד את ה' מהונך (משלי ג' ט), דרשו חז"ל (מובא ברש"י שם ובתוס' קדושין לא, א בשם ירושלמי) אל תקרי מהונך אלא מגרונך. ולכאורה קשה הלא בכתוב כתיב מהונך ואיך אקרא מגרונך. אמנם בברכות (דף לה, א) איתא ר' לוי רמי כתיב (תהלים קטו, טז) השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם, וכתוב אחר אומר (שם כד, א) לה' הארץ ומלואה, ותירץ לא קשיא כאן קודם ברכה וכאן לאחר ברכה עכ"ל הגמ'. נמצא שקודם ברכה הוא לד', וזהו שקשה להם על הפסוק כבד את ד' מהונך, וכי יש לאדם הון והלא לד' הארץ ומלואה. ומתירץ אל תקרי מהונך אלא אם כן תקרא תחילה מגרונך - היינו שכבר אכלת או שתית מזה וברכת הברכה, ואז הוא שלך ממילא תוכל לקרות מהונך כי הוא שלך ממש".

זכותו הגדול והקדוש יגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

יא מואמר זה אמר המגיד הק' רבי ברוך זי"ע כשהיה אצל הרה"ק מבארדיטשוב זי"ע כמוזא לעיל בערכו, וכפלנו אותו כאן

בין אמרוטיו.